

بررسی تطبیقی قتل‌های ناموسی از منظر حقوق کیفری ایران و پاکستان

سید محدث محبوب^۱

چکیده

قتل ناموسی یکی از پدیده‌های است که امروزه یک مسله مهم حقوق بشر می‌باشد که زن‌ها توسط اعضای خانواده یا دیگر عضو جامعه کشته می‌شوند بخاطر این که اگر یقین پیدا شود که آنها برای خانواده یا کمیونیتی باعث شرم شده‌اند. اعتراض بر آنها این است که ازدواج خواسته خود، دوستیابی یا برخلاف خواسته خانواده کاری انجام می‌دهند. قتل‌های ناموسی محدود به یک منطقه، مذهب یا کشور نیست این سراسر جهان رخ می‌دهد، از جمله آیالات متحده امریکه است.

فحش‌ترین قتل‌های ناموسی در کشور پاکستان رخ می‌دهد که به آن "کارو کاری" هم گفته می‌شود و همچنین در کشور ایران هم این پدیده مشاهده می‌شود و لی آمار آن کمتر از کشور پاکستان می‌باشد. در حال حاضر کشور پاکستان در رابطه به این فاجعه سیاست سخت‌گرانه دنبال دارد و قانون ضد قتل‌های ناموسی ۲۰۱۶ تصویب نموده است که طبق این قانون اگر اعضای خانواده مقتول یا اولیاء دم قاتل را عفو کنند باز هم طبق قانون باید حبس ابد می‌شود و نیز قانونگذار پاکستان، قتل ناموسی را در ماده ۲۹۹ قانون مجازات پاکستان یکی از مصادیق فسادفی العارض می‌دانند اما در کشور ایران در رابطه به این فاجعه سیاست کشور سخت‌گرانه نمی‌باشد و این جنایت را بطور قتل عادی دیده می‌شود.

تحقیق سعی بر این هست که علل و عوامل قتل ناموسی در هر دو کشور چه می‌باشند و چه آمار به این پدیده همراه دارند و با چه سیاست از این جنایت جلوگیری می‌شود.

واژگان کلیدی: قتل‌های ناموسی، عفو اولیاء دم، سیاست جنایی

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه تهران

مقدمه

در سال ۲۰۱۶ میلادی، قتل ناموسی یک موضوع مهم حقوق بشر باقی مانده است. صندوق سازمان ملل متحد جمعیت و سازنان عفو بین الملل (۲۰۱۲) تخمین می‌زنند که در سطح جهانی هر سال بیش از ۵۰۰۰ زنان و دختران توسط اعضای خانواده خود قربانی قتل ناموسی می‌شوند (Jennifer L. ۲۰۱۴، ۵۵) یک سازمان خصوصی جامعه بین الملل مانند سازمان عفو بین الملل یک گزارش تهیه کرده است که از آمارهای روزنامه‌ها برآورده است که مطابق آن هر سال حدوداً ۲۰۰۰۰ قتل‌های ناموسی در جهان رخ داده می‌شوند. (همان)

رائو عارف علی خان در کتاب خود "قتل‌های ناموسی" یک تعریف مختصر و توصیف قتل‌های ناموسی می‌نماید: مبنا و دادرسی: یک منظر جهانی. در کتاب خود ایشان در رابطه به قتل‌های ناموسی می‌گوید که قتل ناموسی به عنوان یک قتل زن خانواده یا اعضای خانواده توسط یک یا بیشتر مرد یا زن اعضای خانواده در جای که مرکبتان و جامعه محلی ادعا می‌کنند و اتهام می‌زنند که قربانی به جامعه، خانواده و قبیله آن بی احترامی کرده است. (Rao Arif Ali Kahn, ۲۰۱۲، ۱)

معمولاً بی احترامی در نتیجه یک سوء زن از رفتارهای زیر تلقی می‌شود:

الف) استفاده نوع‌های لباس که برای خانواده قابل قبول نباشد.

ب) مایل به فسق یا جلوگیری از ازدواج تربیب خانوادگی (ازدواج بدون رضایت) یا تمایل به ازدواج با انتخاب خود

ج) درگیر شدن در اعمال جنسی، از جمله جنس مخالف باشد یا همان جنس. (همان)

قتل ناموسی زیر گروهی از جرایم ناموسی می‌باشد. جرایم ناموسی انواع جلوه از جرایمی اند که خشونت علیه زنان، از جمله قتل‌های ناموسی، حمله، سلول یا زندان، دخالت در انتخاب ازدواج، و رفتارهای جنسی زنان می‌باشد.

این مفهوم شرافت بطور عمیق در فرهنگ اسلامی گنجانده شده و به خصوص در کشورهای مانند پاکستان دیده می‌شود. هر سال تعداد قابل توجهی در پاکستان از قتل‌های ناموسی رخ می‌دهد. یک نظر سنجی مختصر که در رابطه به قتل‌های ناموسی در پاکستان بود، ۲۶ درصد زنان را مورد مطالعه قرار دادند و چیزهای که به دست آوردن نشان می‌دهد که در دهه اخیر حد اقل یک قتل ناموسی رخ می‌داد. (Solaratoff and Pande, ۵۵) به دست آوردن اطلاعات دقیق قتل‌ها ناموسی در پاکستان خیلی دشوار است. چون در جوامع قبیله‌ای تعداد قابل توجهی از قتل‌های ناموسی درج نشده است یا مستند نشده که رخ می‌دهد. (Mahlia Zia Lari, ۲۰۱۱، ۱۸) در پاکستان قتل‌های ناموسی که درج نشده باشد در آماری شامل نمی‌شود آن آماری که توسط

گروه‌های غیر دولتی منطقه مانند شورای حقوق بشر پاکستان (کمیسیون حقوق بشر پاکستان) پیدا می‌کند.^۱

همان طور که می‌دانیم قتل‌های ناموسی تنها به یک کشور، مذهب و نژاد تعلق نمی‌گیرد این پدیده در هر کشور وجود دارد و ایران هم از یکی از این کشور هاهست که این پدیده ملاحظه شده است. براساس یکی از گزارش‌های روزنامه، از ابتدای سال ۱۳۹۴ تا پایان آن می‌توان حدود ۹۴ عنوان خبری یافت که در آن زنی به قتل رسیده است اما به سادگی نمی‌توان گفت چه تعداد از این قتل‌ها ناموسی بوده‌اند. بخشی از این ابهام مربوط به عدم اطلاع رسانی پلیس و قوه قضاییه در این زمینه است اما بخش دیگری از ابهام متوجه علل و انگیزه و همین طور مفهوم «قتل ناموسی» است. سرهنگ مصطفایی همچنین در تحلیل قتل‌های سال ۹۲ گفته بود: ۲۸ درصد قتل‌ها به دلیل نزاع، ۱۸,۸ با انگیزه‌های ناموسی و منکراتی، ۷,۷ به دلیل سرقت، ۱۵,۳ به دنبال اختلافات خانوادگی و ۱۱ درصد با انگیزه‌های دیگر رخ داده است که در این میان سهم قتل توسط بستگان با ۳۱,۹ درصد بیش‌ترین میزان را به خود اختصاص داده است. با این عددها می‌توان به یک تخمین دست یافت. نرخ قتل در یکصد هزار نفر با جمعیت ۷۸ میلیون و ۴۷۵ هزار و ۹۴۱ نفر در سال ۱۳۹۴ می‌تواند عددی چون ۱ هزار و ۹۶۲ به دست می‌آید. یعنی می‌توان تخمین زد که در سال ۱۳۹۴ دستکم یک هزار و ۹۶۲ قتل رقم خورده باشد. و بر همین اساس اگر حدود ۸,۱۸ درصد از قتل‌ها ناموسی بوده باشد یعنی باید انتظار داشته باشیم که در سال ۱۳۹۴ حدود ۳۷ نفر بر اثر مسائل ناموسی به قتل رسیده باشند. (سلامت نیوز، ۱۳ فروردین ۱۳۹۵)

باتوجه به این مطالب و با دقت به این موضوع که قتل‌های ناموسی در هر دو کشور ایران و پاکستان رایج است و نیز در پاکستان جرم انگاری هم شده است، مقایسه این دو نظام حقوقی می‌تواند نواقص مقررات مربوط را تا حدی روشن سازد. پرسش‌های مدنظر به قرار زیرند:

علل و عوامل قتل‌های ناموسی در هر دو کشور ایران و پاکستان چه‌اند و مجازات این جرم در دو نظام حقوقی یاد شده چه میزانی می‌باشد؟ چه تفاوت‌هایی میان این دو نظام حقوقی وجود دارد؟ راهکار یا راهکارهای مناسب تر برای سیاست کیفری آن کدام‌اند؟ در پاسخ به پرسش‌های مطرح شده، بعد از بررسی قتل‌های ناموسی در هر دو نظام حقوقی ایران و پاکستان، سپس به مجازات این جرم را اشاره می‌کنیم. سرانجام با توجه

۱. Human Rights Commission of Pakistan, <http://hrcp-web.org/hrcpweb/about-hrcp/missionvision> (last visited October 7, 2016).

به وجوه افتراق و اشتراک دو نظام حقوقی، راهکار یا راهکارهای پیشنهادی را بررسی خواهیم کرد.

در این تحقیق سعی بر این است که به بررسی قتل‌های ناموسی از منظر جرم‌شناسی پرداخته شود و در مطالعات جرم‌شناسی مهمترین هدف، پرداختن به علل و عوامل وقوع یک جرم یا انحراف می‌باشد. جرم‌شناسی علاوه بر بحث درباره علل و عوامل، به نحوه واکنش مناسب در مقابل یک پدیده و همچنین راهکارهای گوناگون برای پیشگیری از آن نیز می‌پردازد.

تاریخچه قتل‌های ناموسی

قتل‌های ناموسی یک پدیده رمان یا داستان نیست. مختلف گروه‌های قومی و مذهبی از قرن‌ها فعل قتل‌های ناموسی انجام می‌دهند. در بین النهرین ۱۰۸۵ قبل از میلادی قانون آشوری لازم بود که در صورت زائل شدن باکره یا ناپاک شدن آن، پدرش هر شیوه‌ای که مناسب بداند دخترش را مجازات نماید. (Noeisha O.Mckensie, ۲۰۱۷، ۱۲) تعدادی از منابع‌های قتل ناموسی در کتاب مقدس (منابع قبل از اسلام) بطور خاص در لاویان وجود داشته‌اند.^۱ (۲۱: ۹) در کتاب تورات (۳۸: ۲۴)، یهودا می‌خواست که دختر باردار برای فاحشگی در قانون تمار به آتش کشده می‌شود.^۲ جامعه روم قتل‌های ناموسی را تشویق می‌کند. (kahn, ۲۰۱۲, preface) در روم اعضای خانواده مرد که نتوانسته زن بدکار خانواده را بکشد، عملاً محاکمه می‌شود. (همان)

قتل‌های ناموسی قبل از اسلام به اسم جاهلیه (زمان جاهلیت قبل از محمد) نامیده می‌شود. (همان) در طی آن دوره جامعه پدران را گور کردن دختر نوزاد خود را، برای جلوگیری از احتمال بی‌احترامی خود تشویق می‌کردند. (kahn, ۲۰۱۲، ۱۷) منابع‌های تاریخی نشان می‌دهد که قتل‌های ناموسی یک پدیده امروزه نیست، اما یک مسله مداوم حقوق بشر می‌باشد.

۱. Leviticus ۲۱: ۹, The Holy Bible, New Revised Standard Version (Abingdon Press ۱۹۸۹).

("The daughter of any priest, if she profanes herself by playing the harlot, she profanes her father. She shall be burned with fire.")

۲. Genesis ۳۸: ۲۴, supra note ۷۲. ("And it came to pass, about three months after that Judah was told saying, "Tamar your daughter-in-law has played the harlot; furthermore she is with child by harlotry." So Judah said, "Bring her out, and let her be burned!")

تاریخچه نشان می‌دهد که عمل قتل‌های ناموسی در سراسر جهان گسترش یافته است. (Kahn:۷) قتل‌های ناموسی در یک تنها در یک منطقه جغرافیایی محدود نیست. آنها در جنوب آسیا، شرق وسطی و کشورهای شمال آفریقه رایج است. (همان) کشورهای این مناطق عبارتند از: بنگلادیش، هند، مصر، ایران، عراق، اردن، لبنان، نیجریه، پاکستان، فلسطین، اسرائیل، مراکش، عربستان سعودی، ترکیه و یوگندا می‌باشند. (Noeisha O.Mckensie, ۲۰۱۷، ۱۵) طبق گزارش‌هایی از قتل ناموسی در کشورهای اروپا و شمال امریکه از جمله کشورهای زیر ایالات متحده، بریتانیا، آلمان، ایتالیا و سوئد می‌باشند. (همان) برای هدف این تحقیق کشور پاکستان و ایران تمرکز اصلی قرار گرفته‌اند.

گزارش اطلاعات از سازمان عفو بین الملل نشان می‌دهد که بسیاری از قتل‌های ناموسی در درون پاکستان رخ می‌دهند. پاکستان یک دولت اسلامی است که در آن جنایاتی بنام ناموس رخ می‌دهند و بطور منظم گزارش نمی‌شوند یعنی بطور رسمی درج نمی‌شوند. (سازمان عفو بین الملل) مورخین معتقداند که عمل جرایم ناموسی قبل از مهاجر بلوچی به استان سنده از قرن‌ها وجود داشته است. (Nicole pope, ۲۰۱۲، ۱۹) در زمان‌های اخیر قتل‌های ناموسی در چهار استان پاکستان از جمله مناطق مرزی افغانستان وجود دارد. (همان) قتل‌های ناموسی در این استان‌ها به عنوان مختلف مانند: کالا کالی (kalakali)، کارو کاری (karokari)، سیاه کاری (siyakari) و تورتورا (taurtoora) انجام می‌شود. (Lynn welchman and sara Hossain, ۲۰۰۵، ۷۹)

آمارهای قتل ناموسی در پاکستان

گرفتن آمارهای دقیق قتل ناموسی کار دشواری است نتیجه‌ای که به دست آورده ایم از گزارش‌های پلیس (FIR) و عدم گزارش‌ها است و صد در صد دقیق نمی‌باشد. آمارهای قتل ناموسی از یک دوره بیست ساله از ۱۹۸۹ تا ۲۰۰۹ بتدریج گسترش یافته است. این گسترش ممکن است به دلیل افراط‌گرایی جهادی و بنیادگرایی اسلامی (اما غیر از اسلام حقیقی) یا به دلیل گزارش دقیق و محاکمه قتل‌های ناموسی می‌باشد. شیوه استفاده از اینترنت و رسانه‌های اجتماعی در صحت آمارهای دقیق قتل‌های ناموسی، نقش خوبی داشته‌اند. گزارش‌های قتل ناموسی و آمارهای آن بیشتر توسط سازمان‌های داخلی کشور (NGO) انجام داده می‌شود. (HRC, ۱۰)

کمیسیون حقوق بشر پاکستان و یک سازمان غیر دولتی (NGO) محلی، پرونده‌های قتل ناموسی را مورد بررسی قرار داده است. تعدادی از پرونده‌های ارائه شده با توجه به پرونده‌های گزارش نشده که در مناطق قبائل رخ داده شده‌اند را تحت بررسی قرار

گرفتند، و طبق آمارهای سال‌های قبلی بین استان‌ها هیچ فرق دیده نمی‌شود. (همان) در سال‌های خاص فقط آمار داده‌های قربانی زن را تحت بررسی قرار دادیم. اما داده‌های مربوط به پرونده‌های زن، مرد، بچه و سن آن فرق می‌کند. جدول زیر آمارهای قتل‌های ناموسی که توسط کمیسیون حقوق بشر پاکستان بدست آمده است را نشان می‌دهد. پرونده‌های گزارش شده در پاکستان (کمیسیون حقوق بشر پاکستان)

سال	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
	۸۹	۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵
قربان‌های	۷۹	۶۶	۹۲	۸۶	۸۳	۵۵	۶۰
	۳	۹	۰	۹	۷	۵	۵
نابالغ	۸۲	۹۵	۱۰	۹۶	۷۵	۶۴	۷۲
			۰				
جمع	۸۷	۱۹	۱۰	۹۶	۹۱	۶۱	۶۷
کل	۵	۱۹	۲۰	۵	۲	۹	۷

این آمار هم محدود اند چون بسیاری از خانواده‌ها همکاری نمی‌کنند و آمار دقیق قتل‌های ناموسی را نمی‌دهند و این نوع قتل در پلیس گزارش نمی‌شوند و در نتیجه از آمار خارج می‌شوند. (Phyllis Chessler, ۲۰۱۲, ۱۵۲, ۱۱۲)

پیشنه و آمار قتل‌های ناموسی در ایران

صندوق جمعیت سازمان ملل اگرچه معمولاً در گزارشاتی که در خصوص قتل‌های ناموسی هر چند سال یک بار منتشر می‌کند همواره ایران را به عنوان یکی از کشورهای معرفی می‌کند که در آن قتل‌های ناموسی رواج فراوانی دارد، اما همیشه برخلاف کشورهای دیگر از ذکر آمار وقوع این پدیده در ایران امتناع می‌کند. شاید مهم‌ترین دلیل عدم آرنه آن سوی این نهاد، این باشد که در ایران نهاد یا سازمان‌های ذی ربط، هیچ اقدامی در جهت جمع آوری آمار وقوع قتل‌های ناموسی و انتشار آن انجام نمی‌دهد، در حالیکه کشورهای دیگر مانند پاکستان و اردن که از لحاظ تعدادی قتل‌های ناموسی بالاترین آمار را در دنیا در اختیار دارند، همه ساله توسط سازمان‌های دولتی و غیر دولتی و نهادهای فعال در زمینه حقوق بشر، اقدام بر آرنه آمار رسمی در خصوص تعداد قتل‌های ناموسی می‌شود و صندوق جمعیت سازمان ملل نیز بر اساس اطلاعات آنها، آمار وقوع این جنایت این کشورها را اعلام می‌نماید. اگر چه آمارهای رسمی در مورد تعداد قتل‌های ناموسی ارتکاب یافته در کشور ایران وجود ندارد آمار آمارهای غیر رسمی حکایت از رواج فراوان آن در مناطق مختلف کشور دارد.

در خصوص پراکندگی مکانی این پدیده در کشور می‌توان گفت که به طور میانگین در همه مناطق ایران، قتل‌های ناموسی در حال اتفاق افتادن است و نمی‌توان آن را منحصر به‌ی منطقه و استان خاص دانست. اما شدت این جرم در بعضی استان‌ها قابل توجه می‌باشد. (عبدی، عباس، مسائل اجتماعی قتل در ایران، ۱۳۶۷ ص ۶۰)

بطور کلی می‌توان استان‌های مانند خوزستان، کردستان، کرمانشاه، ایلام، لرستان، سیستان و بلوچستان، آذربایجان شرقی و اردبیل را از جمله مناطقی دانست که بیشترین تعداد قتل‌های نامی در آنها به وقوع می‌پیوندد. (عبدی، عباس ص ۶۵) شاید مهم‌ترین استان ایران که در آن ارتکاب قتل‌های ناموسی به یک معضل تبدیل شده است استان خوزستان می‌باشد.

در میان انواع قتل‌ها، تقریباً بیشترین نسبت قتل در رابطه با مسائل جنسی و ناموسی می‌باشد و این نسبت در کل کشور تا ۳۰٪ قتل‌ها را شامل می‌شود. (زکی محمد علی، عوامل اجتماعی موثر به قتل در استان اصفهان، ۱۳۸۳ ص ۱۲۰) یا بر اساس گزارش‌های منتشر شده طی سالهای ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ بیش از ۷۰۰۰ هزار قتل در ایران به وقوع پیوسته است که این تعداد، حدود ۴۰۰ موارد آن مربوط به قتل‌های ناموسی بوده است. (روزنامه جام، مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۸، سال دهم، شماره ۲۵۶۲). البته ارتکاب قتل‌های ناموسی در ایران به دلایل گوناگون بی‌سار فراتر از آمارهای ذکر شده است. در بسیاری از موارد به دلیل اینکه اکثریت اعضای خانواده به نوعی برانجام قتل توافق کرده‌اند، بعد از ارتکاب آن توسط یک یا چند نفر اعضا با توافق یکدیگر، جسد را در یک مقام نامعلوم دفن می‌کنند و از آنجایی که در این موارد کسی وجود ندارد که مفقود شدن زن یا دختر را به اطلاع نیرو انتظامی یا دستگاه قضایی برساند یا شکایتی در این زمینه بنماید در نتیجه مسئله به زودی فراموش شده و هیچ اقدامی هم در ارتباط با کشف آن صورت نمی‌گیرد. (منداوی، عیدامیر، قتل ناموسی ۱۳۷۹ ص ۲۱).

علل و عوامل قتل‌های ناموسی

وقتی که ما می‌خواهیم علل و عوامل قتل‌های ناموسی بحث می‌کنیم می‌بینیم کی تعدادی از مسائل مختلف اند که باعث قتل ناموسی می‌شوند که بعضی از آنها را ما در تاریخچه بحث کرده ایم. در وقوع قتل‌های ناموسی علل و عوامل مختلف فرهنگی، اجتماعی و قانونی دخالت دارند که بررسی جامع و کامل همه آن‌ها، نیازمند انجام تحقیقات و مطالعات فراوان است، اما به طور کلی می‌توان به متغیرهایی نظیر حاکم بودن آداب و رسوم و فرهنگ مردسالار یک جامعه سنتی، رسانه‌های گروهی، قانون و یا عواملی چون مهاجرت و سطح تحصیلات افراد داشت. (کاظمی سید سجاد، زرخ، احسان، ۱۳۸۹، ۱۶۴) به نظر

می‌رسد قتل‌های ناموسی یک عامل موجه صرف ندارد، بلکه همه این عوامل به سهم خود در وقوع این پدیده نقش دارند و مهم‌ترین عوامل قتل‌های ناموسی فرهنگ مردسالار و آداب و رسوم حاکم بر یک جامعه خاص و قانون آن جامعه می‌باشد. یکی از علت قتل ناموسی این است که مردان خود را برتر تصور می‌کنند و زنان را زیر تسلط خود می‌دانند و همچنین زنان را از اموال خود می‌شمارند. جامعه نیز متعقد است که یکی از علل عمده این است که مردان برای خود ایشان یک افتخار (honors) درست کردند و شکستن آن در اجتماع غیر قابل پذیرش است. بیشتر عدم تحمل اجتماعی و طعنه زنی که آن مرد کنترل در خانه خود ایشان ندارد، تحریک می‌کنند که اقدام به قتل ناموسی (جرایم) نماید و در اینجا جامعه فقط واکنش سکوت نشان می‌دهد. در جایی که قتل‌های ناموسی مربوط می‌شود، عوامل دیگری نیز برای بررسی وجود دارد. کلاس یک قربانی نیز یک عامل از قتل‌های ناموسی بشمار می‌آید چون معمولاً این قتل‌ها در نظام‌های پائین رخ می‌دهند. (Rao Arif Ali Kahn, ۲۰۱۲, ۱) ممکن است یکی استنباط می‌نماید که این قتل‌های ناموسی بطور وسیله‌ای حفظ نظم اجتماعی در یک جامعه می‌باشد.

یکی از عوامل مهمی که به دلایل مختلف به بهانه قتل‌های ناموسی بطور تحریم اجتماعی بیان شد، در حالی که واقعیت و انگیزه این قتل کاملاً متفاوت می‌باشد. که عبارتند از شرایط نزاع خانوادگی که آن زن را بطور مهره‌ای چانه زنی به عنوان خسارت‌های ناخواسته قرار می‌دهند، یا انتقام و میل قرار داد ازدواج دیگر و غیره... فقر هم مثل عوامل دیگر یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار این مساله می‌باشد، مانند مالکیت اموال یا مربوط به ارث، یعنی از بین بردن زنان از صحنه به منظور حذف یک وارث قانونی، یا لکه دار کردن زن و به جای تقصیر دیگری به گردن او بخاطر حذف بعنوان وارث قانونی است. دشمنی‌های زمین نیز یکی از انگیزه‌های واقعی پشت قتل‌های ناموسی می‌باشد و وجوعات دیگری برای ارتکاب قتل‌های ناموسی در یک خانواده متهم می‌تواند یک راه موثر برای باج خواهی و شکایت برای منافع مالی از طریق مصالحه می‌باشد. (Lari, Maliah, ۲۰۱۱, ۶۴)

همان طور که در بالا ذکر شده است که یک جامعه سلطه مردان به عبارت دیگر جامعه مرد سلاری برای زنان مرزهای اجتماعی قرار گرفته شده است که در صورت شکستن آن مرز توسط مردان آن واکنش سخت نشان داده می‌شود. و تعداد بیشتری از زنان که تحصیل کرده‌اند یا ورود به نیروی کار گرفته‌اند یا حتی زنان تحت تاثیر این‌ها قرار گرفته‌اند برای آنها خیلی سخت است خود را به محدوده سنتی تعیین کرده اجتماعی

قرار دهند. (همان) به عنوان مثال، آداب و رسوم سنتی مانند ازدواج کودکان و تبادل زنان در ازدواج دو خانواده (watta satta) که این ازدواج زن‌ها می‌خواهند از این وضعیت فرار کنند که در نتیجه توسط خانواده کشته می‌شوند، یا همچنین کسانی که می‌خواهند میل خود انتخاب همسر کنند آن هم کشته می‌شوند. (Noeisha O. Mckensie, ۲۰۱۷، ۱۸)

در پاکستان در مناطق قبائل نشین‌ها یکی از عوامل تاثیر گذار قتل‌های ناموسی وجود دارد این است که این مناطق رسوم و آداب خاصی دارند و همه‌ای مسائل این مناطق توسط زمیندار (صاحب ملک)، جرگه‌ها (panchayats) شورای بررگان در یک روستا یا جامعه حل می‌شود. هر دو اینها در جامعه قدرتمند هستند و آنها به عنوان قاضی عمل می‌کنند و تصمیم‌گیری مسائل رو به جامعه می‌شوند. این سیستم بطور معمول برای اثبات گناه قربانی در نظر گرفته شده است. این صاحب ملک و جرگه‌ها هر طور در نظر می‌گیرند قابل قبول می‌شود و در خیلی موارد زن متهم را خونه خود نگه می‌دارند یا می‌فروشند. در صورت خون بها (پول خون) یک دختر به خانواده مقتول داده می‌شود بطور بدل عوض (جبران). در نتیجه خیلی از خانواده‌ها زن‌ها را خود ایشان می‌کشند و متهم به خود کشی می‌زنند حتی اگر شب زنی را بیرون می‌بینند می‌کشند و تهمت بدکاری می‌زنند. (lari, Maliah zia, ۲۰۱۱، ۶۵) سردار اسروالله ظهیری یکی از رهنما قبائل هست و نماینده مجلس سنا از استان بلوچستان پاکستان می‌باشد، که در استان ایشان ۵ زن‌ها به خاطر قتل‌های ناموسی زنده به آتش زده شده‌اند را دفاع نمود و گفت که من از این قتل‌های ناموسی حمایت می‌کنم چون این یکی از جز رسومات قبایلی ما هست. (Noeisha O. Mckensie, ۲۰۱۷، ۵۷)

همچنین در ایران هم چندتا پرونده‌های که بطور مطالعه مورد تحقیق و مورد بررسی قرار گرفت نیز، این امر مشهود بود. به طوری که وقتی در بازجویی‌ها از مرتکبان سوال شد که چرا خواهر یا دختر یا همسر خود را به قتل رسانده‌اید، بیان می‌کردند که آنها مجبور بوده‌اند این کار را انجام دهند؛ چرا که جامعه از آن‌ها چنین انتظاری را داشته و گذشتگان آنها نیز همین عمل را انجام می‌داده‌اند. (کاظمی، سرکانه سجاد، ۱۳۸۹، ۱۱۹)

بنابراین قتل‌های ناموسی یک پدیده‌ای هست که در هر دو کشور همچنین علل و عوامل دارد و بیشتر در جامعه سنتی که آداب و رسوم قبل از اسلام را حفظ نموده‌اند، رخ می‌دهد. همان طور که در یک مقاله نوشته شده است که در فرهنگ‌های بسته و مردسالار زن به مثابه موجودی معنا می‌شود که هم باید از آن حذر کرد و هم باید آن را کنترل کرد و این کنترل از همان کودکی در پسرها نه‌اینه می‌شود و زن در این بستر

فرهنگی هویت مستقلی ندارد. آزادی و حق انتخابش در میدان حق خواهی مردانه نادیده انگاشته می‌شود. آمارها نشان می‌دهد که بیشترین آمار قتل‌های ناموسی مربوط به استان‌های سیستان و بلوچستان، خوزستان، کردستان و لرستان است، به عبارت دیگر بیشتر مناطقی با این فاجعه دست و پنجه نرم می‌کنند، از توسعه اقتصادی و فرهنگی کمتری برخوردارند. (غلامی، شهین، ۱۳۹۰، ۳۴)

عوامل دیگری که بر قتل‌های ناموسی تأثیرگذار می‌باشند خلا قانونی است مانند عفوقاتل، قتل در فراش، قتل فرزند توسط پدر و قتل به اعتقاد مهدورالدم بودن مقتول می‌باشد.

قتل‌های ناموسی در قانون ایران و پاکستان

قانونگذار در قانون مجازات اسلامی ایران به صراحت صیچ نامی از قتل‌های ناموسی به میان نیآورده است. در قانون مجازات اسلامی، حکم قتل عمد در ماده ۲۹۰ ق.م.ا بیان شده است و طی چهار بند، مصادیق قتل عمدی مورد اشاره قرار گرفته است. قتل‌های ناموسی یکی از زیر مجموعه‌های قتل عمدی محسوب می‌شود که براساس انگیزه قاتل، تحت این عنوان نام گذاری شده است. مجازات اصلی قتل از سوی قانونگذار قصاص است که در صورتی که اولیاء دم مقتول از قصاص گذشت کنند دیگر حق گرفتن دیه را ندارند، مگر اینکه با یک دیگر به گرفتن مالی توافق کنند و همچنین می‌توانند قاتل را از پرداخت آن معاف کنند، ولی در هر حال اگر این عمل قاتل (ارتکاب قتل) موجب اخلال در نظر جامعه یا خوف شده و یا بیم تجری مرتکب یا دیگران باشد، دادگاه می‌تواند ۳ تا ۱۰ سال حبس برای او تعیین نماید. (۶۱۲ ق.م.ا. باب پنجم تعزیرات) از آنجایی که تمام مصادیق قتل‌های ناموسی، قتل عمدی محسوب می‌شوند، بنابراین همین مجازات‌ها نیز بر قتل‌های ناموسی اعمال می‌شود. مقنن قایل به تفکیک بین قتل‌های ناموسی و سایر انواع قتل عمدی نشده‌اند و رسیدگی به مربوط آن به اصول کلی در رابطه با مجازات قتل عمدی است.

براساس تعاریف انجام شده، قتل‌های ناموسی به قتل‌هایی اطلاق می‌شود که در آنها فردی خواهر، دختر، زن و یا یکی دیگر از بستگان مونث خود را به انگیزه حفظ ناموس به قتل می‌رساند. (کاظمی، ۱۳۸۹، ۹۶) با نگاهی به مواد مختلف قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲، یکسری احکام مشاهده می‌شود که به نوعی با این نوع قتل و انگیزه مورد بحث در آن مرتبط‌اند که بهتر است درباره آن توضیحات داده بشود.

ماده ۳۰۲ ق. م ا ایران: در صورتی که مجنی علیه دارای یکی از حالات زیر باشد، مرتکب به قصاص و پرداخت دیه، محکوم نمی‌شود: ... ث- زانی و زانیه در حال زنا نسبت به

شوهر زانیه در غیر موارد اکراه و اضطراب به شرحی که در قانون مقرر است. بر اساس این ماده اگر مردی زن خود را با مردی دیگر در حال زنا ببیند می‌تواند هر دو را به قتل برساند و هم از قصاص و هم از پرداخت دیه معاف است. البته بر حسب همین ماده در صورتی که زن در اثر اکراه و اضطراب مجبور به زنا و برقراری رابطه جنسی گردیده باشد نباید توسط شوهر به قتل برسد. ارتباطی که این ماده با قتل‌های ناموسی وجود دارد اینست که ماده ۳۰۲ حکم یکی از مصادیق خاص و استثنایی قتل‌های ناموسی را مشخص کرده است. دلیل این که این مورد، یک مورد استثنایی گفته می‌شود اینست که بطور معمول در ارتباط با قتل‌های ناموسی بسیار کم پیش می‌آید که تمام شرایط ماده ۳۰۲ بند ۳ در زمان قتل جمع باشد و در اکثر مواقع یا مدتی از چنین لحظه‌ای گذشته است و یا اصلاً مقتول در چنین حالتی قرار نگرفته است ولی به خاطر ارتباطات نامشروع دیگر (غیر از زنا) و یا سوء ظن خانواده به او، به قتل می‌رسد. این ماده مذکور مجوز قتل زانی و زانیه (مرد وزن زناکار) توسط شوهر زن زناکار است. و وی از مجازات این قتل چه در پرداخت دیه و چه از بابت قصاص معاف است، دلیل این معافیت بدان جهت است که مقتولین مهدور الدم هستند.

ماده ۳۰۱ قانون مجازات اسلامی - قصاص در صورتی ثابت می‌شود که مرتکب، پدر یا از اجداد پدری مجنی‌علیه نباشد و مجنی‌علیه، عاقل و در دین با مرتکب مساوی باشد. مجازات قتل عمدی در حقوق ایران، قصاص می‌باشد. اما ممکن است مواعی زخ دهد که اعمال مجازات قصاص را ناممکن سازد. یکی از این مواعی، پدر بودن قاتل برای مقتول می‌باشد. اگرچه ممکن است براساس ظاهر ماده ۳۰۱ این تصور ایجاد شود که این ماده ارتباطی به قتل‌های ناموسی ندارد با این وجود این ماده می‌تواند نقش تأثیر گذار در بحث قتل‌های ناموسی داشته باشد تا جایی که شاید بتوان گفت که پرکاربردترین و پراستنادترین ماده مانون مجازات اسلامی برای رهایی قاتلان ناموسی از قصاص همین ماده است. زیرا براساس تحقیقات انجام گرفته تقریباً ۶۴٪ قتل‌های ناموسی را پدرانی تشکیل می‌دهند که به دلیل گوناگون مرتکب قتل دختران خود شده‌اند. (اسدالهی، براتوند، بررسی ویژگی‌های اجتماعی مجرمین قتل‌های ناموسی، ۱۶۴)

قبل از سوم اکتوبر ۲۰۱۶ میلادی در قانون مجازات پاکستان (۱۸۶۰) در رابطه به قتل‌های ناموسی هیچ اشاره‌ای نشده بود و قتل ناموسی را شامل قتل عمد ماده ۳۰۲ قانون مجازات پاکستان می‌دانستند. و همانطور که در تاریخچه ذکر شده است که مرتکبان قتل‌های ناموسی معمولاً پدران، برادران، پسران و شوهران می‌باشند. به نحوه که در بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۲ از میان ۸۱۸ متهم به ارتکاب قتل‌های ناموسی کشته شدند و ۲۹۵ نفر از آنها شوهر، ۱۰۳ نفر پدر، ۵۸ نفر پسر و ۴۶ نفر دیگر

خویشاوندان مقتولان بوده‌اند. (Amnesty international, ۲۰۰۴:۱۱). بنابر این مرتکبان قتل‌های ناموسی طبق ماده ۳۰۴، ۳۰۶، ۳۰۹ و ۳۱۰ تیره شدند یا خیلی کم مجازات تعزیری محکوم گرفتند. اما بعد از قتل قنديل بلوچ، ستاره زن پاکستانی که در ژوئیه ۲۰۱۶ میلادی به دست برادش کشته شد و این قتل ناموسی باعث شد تا توجه جامعه بین الملل به این نوع قتل‌های در پاکستان معطوف شود. (روزنامه اتاق خبر، کد ۳۷۴۷۸۲، تاریخ ۱۷ مهر ۱۳۹۵)، و سه ماه پس از این قتل دولت پاکستان قانونی ضد قتل‌های ناموسی را تصویب کرد. زنان پاکستانی مدت‌ها بود که به دنبال تصویب چنین قانونی بودند تا به قتل‌های ناموسی در این کشور پایان دهند که هر ساله باعث کشته شدن صدها تن می‌شود. طبق ماده ۲۹۹ بند (ee) (قانون مجازات پاکستان، قتل ناموسی را به یکی از مصداق تعریف فسادفی الارض شمرده شده است.

ماده ۳۰۲ قانون مجازات پاکستان در باره‌ای مجازات قتل عمد می‌باشد که در قانون پاکستان مجازات اصلی ااش قصاص است که در بند الف این ماده بیان شده است و این ماده صراحتاً در بند سوم قتل ناموسی را بیان نموده است. طبق قانون ضد قتل‌های ناموسی مجازات آن الزامی شد که در صورت عدم شرایط قصاص یا عفو اولیاء دم مجازات تعزیری به حبس ابد می‌شود و به عبارت دیگر اگر اعضای نزدیک خانواده قاتل را ببخشند، بازهم دادگاه باید قاتل را به ۲۵ سال حبس محکوم کند. در آخر این مقاله متن قانون ضد قتل‌های ناموسی را خواهیم بیان نمود.

وجوه افتراق و اشتراک دو نظام حقوقی

وجوه افتراق و اشتراک دو نظام حقوقی ایران و پاکستان در خصوص جرم‌های قتل ناموسی را می‌توان در زیر بیان نمود:

قتل‌های ناموسی در هر دو نظام حقوقی ایران و پاکستان جرم قرار گرفته است و در قانون ایران مصداق قتل‌های ناموسی شامل ماده ۲۹۰ می‌باشد ولی در قانون پاکستان، یک قانون بنام ضد قتل‌های ناموسی تصویب شده است که شامل ۹ تا ماده می‌باشد و جرم مستقل تلقی گردیده است. در قانون مجازات اسلامی ایران قتل ناموسی هیچ خصوصیت ندارد و مثل قتل‌های دیگر محاکمه و مجازات می‌شود و در رابطه به مجازات و حق معاف قصاص ولیاء دم دارند ولی در قانون مجازات پاکستان قتل ناموسی یک قتل

۱. "fasad-fil-arz" includes the past conduct of the offender or whether he has any previous conviction or the brutal or shocking manner in which the offence has been committed which is outrageous to the public conscience or if the offender is considered a potential danger to the community or if the offence has been committed in the name or in the pretext of honour."

عادی نیست و شرایط خاصی دارد و خانواده مقتول می‌تواند از حق قصاص درگزر کند ولی از مجازات تعزیری آن هم حبس ابد است نمی‌تواند فرار کند چون در قانون مجازات پاکستان در صورت قتل‌های ناموسی در عدم شرایط قصاص یا در صورت در گذر خانواده مقتول از قصاص، باید حبس ابد شود. و همچنین در قانون مجازات پاکستان در قانون مجازات پاکستان قتل ناموسی را یکی از مصداق فسادفی العارض شمرده است و جرم غیر قابل گذشت شمرده شده، ولی در قانون مجازات اسلامی ایران به اسم قتل ناموسی به هیچ حرفی زده نشده است. و همچنین در قانون مجازات اسلامی یک ماده استثنایی هست که طبق آن ماده اجازه به همسر در حال فراش ببیند می‌تواند هر دو زنی و زنی را بکشد و اگر زن اکره باشد آن را رها کند ولی این ماده هم در قانون مجازات پاکستان دیده نشده است فقط مصداق این ماده هست دفاع از ناموس باشد آن هم ثابت کردن سخت است. در قانون مجازات اسلامی ایران اگر فرزندی به دست پدر کشته شود از قصاص استثناء می‌باشد و همچنین در قانون مجازات پاکستان طبق ماده ۳۰۶ اگر فرزندی بدست پدر کشته شود قصاص نمی‌شود.

سیاست جنایی در قبال قتل‌های ناموسی

قبل از تصویب قانون قتل‌های ناموسی ۲۰۱۶ میلادی، در قانون جزای پاکستان هیچ معارفی برای قتل‌های ناموسی مشاهده نمی‌شد و مجازات آن مانند سایر انواع قتل می‌بود یعنی کشور پاکستان قبل از سال ۱۳۹۵ شمسی برای جلوگیری از ارتکاب جرم قتل‌های ناموسی هیچ سیاست کیفری نداشت. چون این عمل نشان دهنده است که عمل بین مقامات قضایی و پلیس، نظر و دیدگاه متفاوتی نسبت به این قتل‌ها وجود دارد و اغلب مردانی که به خاطر تعصبات ناموسی مرتکب قتل می‌شود به نحوی محکوم و مجازات نمی‌شوند، و در مواردی که جرم مرتکب به نحو کامل اثبات می‌شود معمولاً دادگاه با استفاده از کیفیات مخففه و معاذیر قضایی، مجازات مرتکب را تنها در سطح دو یا سه ماه حبس تقلیل می‌دهد. (Noeisha o, ۲۰۱۷, ۵۸) براساس تحقیقاتی که در میان ۱۵۰ پرونده را جمع به قتل‌های ناموسی به عمل آمده است، مشخص شده که از میان این موارد، تنها در ۸ پرونده قاضی ادعای حفظ ناموس را نه پذیرفته است و دیگر موارد مختومه شده و یا مجازات اندکی اعمال شده است. (jones, adam. ۲۰۰۲)

سیاست جنایی در قبال قتل‌های ناموسی در ایران هم ندیده گرفته شده است چون مواد قانون مجازات اسلامی نشان می‌دهند که قانگذار ایران در رابطه به قتل ناموسی قایل به هیچ تفکیک با سایر قتل‌ها نیستند و همچنین مواد دیگر این قانون در رابطه به قتل ناموسی خیلی مبهم اند و مرتکبان قتل از اینها سوء استفاده می‌کنند. مانند این که در

قانون مجازات اسلامی ایران در مورد مرد گفته اگر زن خود را در حین ارتکاب عمل جنسی به مرد دیگری ببیند می‌تواند او را به قتل برساند. پس این احتمال وجود دارد که چون پس ذهن مرد این ذهنیت هست که اگر زنم خیانت کند می‌توانم او را به قتل برسانم جسورانه‌تر مرتکب قتل شود.

دکتر افسر افشار نادری رواج و عادی شدن خشونت در جامعه را یکی از دلایل منجر به وقوع وقایع خشونت آمیز می‌داند و به شفقنا زندگی می‌گوید: خشونت یک عامل فرهنگی است که بر اثر عدم برخورد جدی با جرایم خشونت آمیز تبدیل به یک امر عادی شده است. به طور مثال زمانی که زنی برای شکایت از خشونت و کتک خوردن از سوی همسرش به دادگاه مراجعه می‌کند با این سوال مواجه می‌شود که آیا مرد خرجی می‌دهد؟ اگر جواب مثبت باشد به او توصیه می‌شود که برو به زندگیت ادامه بده. یعنی اصلاً این درک وجود ندارد که خشونت و خرجی و نفقه دو موضوع جدا از هم است و این تصور وجود دارد که مردی که خرجی زنش را می‌دهد اجازه هر نوع خشونتی علیه همسرش دارد. وی با بیان اینکه مجوز اعمال خشونت آمیز را در جامعه قانون با عدم برخورد صادر کرده است، تاکید می‌کند: یکی از تبعات این امر هم همین است که افراد در هنگام عصبانیت مجبور نیستند خود را کنترل کنند زیرا این تصور وجود دارد که هیچ مجازاتی در انتظار آنها نیست. وی با اشاره به اینکه ممکن است برخی از قتل‌های ناموسی حتی به مراجع انتظامی و قضایی نیز کشیده نشود و به علت آبروی خانواده روی آن سرپوش گذاشته شود، اظهار می‌کند: شاید هم اکنون این قتل‌ها در بخش‌هایی جنوبی کشور کمتر شده باشد اما در گذشته به دلایل بسیار پیش پا افتاده مانده امتناع از ازدواج با کسی که خانواده در نظر گرفته بود پدر یا برادر حق دختر را بکشد و دولت هم نمی‌توانست در این زمینه دخالت کند زیرا آن مناطق، مناطق استراتژیکی است و بسیاری از قوانین را خود تعیین می‌کردند. (روزنامه سلامت: ۰۷/۱۰/۱۳۹۵ - ۱۴:۳۳ - کد خبر: ۲۰۱۹۹۳)

بنابر این در بحث‌های فوق متعقد بر این است که سیاست جنایی در مقابل قتل‌های ناموسی هم در قانون پاکستان و هم در قانون ایران ندیده گرفته شده است و در حال حاضر هم در مناطقی که بیشتر این جنایت رخ می‌دهد، آداب و رسومات، فرهنگ و سنت قدیمی یعنی قبل از اسلام حاکم است.

نتیجه گیری

تلاش‌های فراوانی و متعدد برای رسیدگی به موضوع قتل‌های ناموسی در جوامع پاکستان و ایران انجام گرفته شده است و توجه به مسئله اجتماعی قتل‌های ناموسی

بیشتر شده و واکنش جوامع به این آسیب اجتماعی افزایش یافته است. با توجه به آمارهای گرفته شده این پدیده روز بروز ادامه پیدا می‌کند با وجود اینکه خیلی از سازمان دولتی و غیر دولتی برای جلوگیری از قتل‌های ناموسی کار می‌کنند. و طبق گزارش‌های سازمان مختلف مانند صندوق سازمان جمعیت بین الملل این جنایت بیشتر در کشورهای اسلامی رخ می‌دهد در مقابل کشورهای غربی، مهمترین دلیلی که این که این برای عقیده خود بیان می‌دارند این است که تعداد زیادی از قتل‌های ناموسی در کشورهای با اکثریت جمعیت مسلمان به وقوع می‌پیوندند، و خیلی‌ها فرق می‌کنند که این قتل‌های ناموسی مسلمان بودن این مردمان و اطاعت از دستورات اسلامی می‌باشد، اما این امر نمی‌تواند صحیح باشد. چون از تاریخچه و علل و عوامل قتل ناموسی مشخص می‌شود که این قتل‌های ناموسی قبل از اسلام و مذاهب دیگر وجود داشت و این یک سنت و آداب و رسوم نادرست است که در جوامع اسلامی مانند پاکستان و ایران درست شده است. این تحقیق نشاندهنده این است که بیشتر قتل‌ها در آنجا رخ می‌دهند این رسومات و سنت‌های قوی اند و جامعه‌ای که مرد سلاری هست و عقب افتاده می‌باشد. متأسفانه سنت و هنجارهای آن جوامع بالا تر از اسلام و قوانین کشور می‌باشد و اعتقاد آنها این است که این همه‌ای رسومات و فرهنگ عین اسلام می‌باشد. مردم این جامعه اعتقاد به دین خود اشان دارند ولی دین را به ناسوادی درست تعبیر نکردند. تلاش‌های که توسط سازمان‌ها مختلف انجام داده می‌شود رویکرد غربی دارد بخاطر این در جوامع اسلامی جواب نمی‌دهد. بنابراین اگر اصلاحات برای پیشگیری از قتل‌های ناموسی انجام داده شوند باید چارچوب اسلامی باشند. و جایگاه زنان در اسلام بطور صحیح مطرح شود و این همه اعمال توسط افراد همان جامعه ارتکاب یابد چون این آداب و رسوماتی اند که یک فرهنگ دیگر را نمی‌پذیرند.

اصولاً قانونگذار وقتی رفتاری را جرم انگاری می‌کند که با نظم عمومی جامعه در تعارض باشد و یا آزادی دیگر افراد جامعه را در معرض تهدید قرار دهد. بر این اساس، فرد باید قبل از ارتکاب هر رفتار مجرمانه‌ای بدانند که چنین رفتاری از سوی قانونگذار ممنوع اعلام شده است. رفتارهای مجرمانه باید به‌طور عام به جامعه اعلام شده باشد که این رفتار و اعمال ممنوع است. در واقع جرم محدودیتی است که توسط قانونگذار برای افراد در نظر گرفته شود؛ به بیان دیگر، اصل بر آزادی افراد است و هر فرد خود را برای انجام هر فعلی آزاد می‌پندارد، مگر آنکه ممنوعیتی بر انجام آن وجود داشته باشد. طبیعت انسان بر آن است که رفتارهایی که برای انجام آنها محدودیتی قرار داده نشده است، در صورت تمایل، انجام دهد. پس اگر قانونگذار رفتاری را به هر علتی (بر اساس نگرش

پدرسالارانه، ضرر جامعه یا غیراخلاقی بودن رفتار ممنوع می‌شمارد، باید ممنوعیت آن را از قبل به افراد جامعه اعلام کند. با توجه به این مقدمه ما می‌توانیم بگوییم که قانونگذار ایران قتل‌های ناموسی را مستقل در یک ماده جرم قرار نداده است و یکی از مصداق‌های ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی شمرده شده است. چون بیشتر مردم از قانون‌آشنایی خوبی ندارند بلخصوص مردم‌ها قبایل نشین جایی که تناسب قتل ناموسی بیشتر است قتل‌های ناموسی را جایز می‌دانند و تعبیر از ماده قانون مه‌دورالدم بودن اش می‌کنند. لازم است که در قانونگذار ایران درباره این پدیده فکر کنند و در مقابل قتل‌های ناموسی قانون سختگیرانه را تصویب نمایند.

تفاوت اصلی در میان قوانین ایران و پاکستان در مورد قتل‌های ناموسی این است که قانون‌گذار پاکستان قتل ناموسی را بطور مستقل یک جرم شمرده است و قتل ناموسی را یکی از مصداق فسادفی الارض می‌داند و مجازات آن را در صورت عدم قصاص حبس ابد مقرر کرده است که نباید به هیچ عنوان معاف گردد. اما در قانون مجازات اسلامی ایران از قتل‌های ناموسی نام برده نشده است و آن را قتل عادی می‌دانند و اولیاءدم می‌توانند از قصاص درگزر کنند و قابل تخفیف مجازات می‌باشد. طبق ماده ۶۱۲ فقط سه تا ۱۰ سال مجازات حبس می‌باشد ولی در قانون پاکستان مجازات اش ۲۵ سال کمتر نیست.

از سویی قوانین کیفری یک جامعه می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر میزان وقوع قتل‌های ناموسی در جامعه داشته باشد. نوع و میزان مجازات تعیینی برای مرتکبان قتل‌های ناموسی، استفاده از معاذیر مخففه در صورت ارتکاب این نوع قتلها، میزان اطلاع افراد جامعه از این گونه تخفیف‌های قانونی و عفو مرتکب از سوی اولیاءدم که در قتل‌های ناموسی رواج گسترده‌ای دارد، از مهمترین تأثیرات قوانین کیفری در افزایش میزان وقوع قتل‌های ناموسی در جامعه رواج دارد که توجه جدی به این مسائل تأثیری چشمگیر در زمینه کاهش قتل‌های ناموسی را در پی خواهد داشت.

تحقیقا بازنگری مجدد در این احکام و مقررات قانونی در کشور ایران می‌تواند تأثیر فراوانی در نحوه برخورد و مواجهه با قتل‌های ناموسی و مرتکبان آنها داشته باشد و بدون تردید با توجه به مطالبی که بیان شد، در منابع فقهی نیز ظرفیت لازم برای اعمال تغییر در متون قانونی در بحث مواد قانونی تأثیرگذار در بحث قتل‌های ناموسی از جمله مواد ۳۰۱، ۳۰۲ وجود دارد امری که همت و دقت نظر صاحب نظران و متخصصان امور فقهی و حقوقی را طلب می‌کند.

فهرست منابع

۱. اسد الهی، عبدالرحیم (۱۳۸۷)، بررسی ویژگیهای اجتماعی مجرمین قتل‌های ناموسی در زندانهای خوزستان، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان، شماره ۱
۲. زکی، محمد علی (۱۳۸۳)، عوامل اجتماعی موثر بر قتل در استان اصفهان ۱۳۷۰-۱۳۷۲، پرخاشگری و جنایت، جلد سوم، چاپ اول، آگاه
۳. عیدی، عباس (۱۳۶۷)، مسائل اجتماعی قتل در ایران، چاپ سوم، تهران، جهاد دانشگاهی.
۴. غلامی، شهین (۱۳۹۰)، قتل‌های ناموسی؛ ریشه‌ها و راهکارها، شماره ۲۳۰، گزارش
۵. کاظمی، سجاد (۱۳۸۹)، آن سوی دیوار سوءظن، نگاهی به تأثیر آداب و رسوم بر وقوع قتل‌های شرافتی، شماره ۱۶، عملی ترویجی
۶. کاظمی، سید سجاد؛ زر رخ، احسان (۱۳۸۹)، راهبردهای پلیس در پیشگیری از قتل‌های ناموسی، شماره ۱۲، علمی ترویجی
۷. مشداوی، عبدالامیر (۱۳۷۹)، قتل ناموسی، چاپ اول، آفرینه
۸. Amnesty International (۲۰۰۴), Honour Killing of Girls and Women, September.
۹. Jennifer Solotaroff & Rohini Prabha Pande (۲۰۱۴), *Violence Against Women and Girls: Lessons from South Asia*
۱۰. Lari, Mahila zia (۲۰۱۱), a poilt study on: honor killing in pakistan and compliance of law, Aurat Publication and Information Service Foundation
۱۱. Lynn Welchman Hossain (۲۰۰۵), *'Honor' Crimes, Paradigms, and Violence against Women ed.*
۱۲. Nicole Pope (۲۰۱۲), *Honor Killings In The Twenty-First Century*, Palgrave Macmillan US.
۱۳. Noeisha O, Mckensie (۲۰۱۷), *Grassroots Islamic solution to achieving and advancing honour killing reform in Pakistan*, Published by ProQuest LLC.
۱۴. Phyllis Chessler & Sarah (۲۰۱۲), *The United States Should Differentiate Honour Killings from Domestic Violence, in Family Violence*, Diane Andrews Henningfield, Ed.
۱۵. Rao Arif Ali Kahn (۲۰۱۲), *Honour Killing: Roots and Remedies: A Global View*

روزنامه‌ها:

۱۶. روزنامه اتاق، ۱۷ مهر ۱۳۹۵، کد خبر ۳۷۴۷۸۲

۱۷. روزنامه جام، ۲۸ اسفند ۱۳۸۸، شماره ۲۵۶۲

۱۸. سلامت نیوز، ۱۲ فروردین ۱۳۹۵، کد خبر ۲۰۱۹۹۳

Websites:

۱۹. Al Jazeera, Pakistan adopts new law to tackle 'honor killings' (October ۶, ۲۰۱۶),
۲۰. Aurat Foundation, <http://www.af.org.pk>.
۲۱. available at <http://www.aljazeera.com/news/۲۰۱۶/۱۰/pakistan-adopts-harsh-law-honourkillings-۱۶۱۰>.
۲۲. Human Rights Commission of Pakistan, <http://hrcp-web.org>.